

رئیس - آقای محقق العلماء
(اجازه)

محقق العلماء - بنده هم با فرمایشات آقای دولت آبادی موافقم که قانون انتخابات که موافق در آنها تجدید نظر شده به مجلس بیاید و زود هم خواهد گذشت و قابل این نیست که آقایان این همه صحبت بکنند بالاخره آن مواد یاردمیشود یا قبول
رئیس - چند نفر از آقایان اجازه خواسته اند معلوم نیست راجع بچه موضوع است حالا در این موضوع مذاکرات کافی است .

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)
رئیس - رأی میگیریم بییشنهاد آقای تدین آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند .

(اغلب نمایندگان قیام فرمودند)
رئیس - تصویب شد - راجع بمدارس هم باید آقای رئیس کمیسیون بودجه جواب بدهند .

(گفته شد نیستند)

نصرت الدوله - بودجه مدارس حاضر است و روز سه شنبه با حضور یکی از اعضای وزارت معارف تطبیق و تمام شد و امروز با فردا برای طبع تقدیم میشود
رئیس - آقای آقا سید یعقوب
(اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده خواستم مجلس را متذکر کنم که لایحه گوگرد جزو دستور بود و چون لایحه عام المنفعه است تقاضا میکنم که از دستور خارج نشود و در مرتبه سوم یا چهارم آن راجز دستور بگذارند .

رئیس - لایحه راجع بروشنائی بقاع متبر که مقدم است بعد قانون انتخابات اگر وقتی باقی بماند آن چیزی که میفرمائید جزء دستور میشود . آقای ملک الشعراء
(اجازه)

ملک الشعراء - عرضی ندارم
رئیس - آقای آقا سید فاضل
(اجازه)

آقا سید فاضل - بنده خواستم عرض کنم در موضوع آن رایزنی که از کمیسیون بودجه راجع به آقا محمد جعفر اصفهانی داده شده بود نظر بلاحظاتی بناشد که این خیر بمجلس داده نشود و دولت ازوجه اعتبار بطریق ماهیانه به این شخص بیچاره که متعیر و سرگردان مانده و عائله او بلا تکلیف است یک وجهی بدهند .

خواهش میکنم این مطلب را بمجلس هر طوری صلاح می داند حل بکنند که آن بیچاره را تشویش شود

رئیس - در ظرف همین دو سه روزه البته هیئت دولت تشکیل میشود و اگر نباشد از همان وجه اعتبار بدهند تذکره داده خواهد شد .

رئیس - آقای آقامیرزا علی
(اجازه)

آقامیرزا علی کازرونی - عرضی ندارم .

رئیس - آقای شیخ رئیس
(اجازه)

شیخ رئیس - عرضی ندارم
رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی
(اجازه)

شیخ الاسلام - عرضی ندارم
رئیس - آقای تدین
(اجازه)

تدین - عرضی ندارم
(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملك
جلسه ۲۲۳

صورت مجلس یوم شنبه
بیست و یکم دلو مطابق
بیست و سوم جمادی الثانیه
۱۳۴۱

مجلس تقریباً دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

صورت مجلس یوم پنجشنبه نوزدهم دلو را آقای امیر ناصر قرائت نمودند
رئیس - آقای آقا سید یعقوب
(اجازه)

آقا سید یعقوب - آقای سید بدالملک را در صورت مجلس غایب بدون اجازه نوشته اند در صورتیکه ایشان کالت دارند و کمیسیون عرایض هم بایشان اجازه داده است .

مطلب دیگری که میخواستم عرض کنم اینست که در جلسه گذشته بنده تقاضا کردم لایحه راجع بمسکن گوگرد جزو دستور شود و آقای رئیس فرمودند جزو دستور می شود و در صورت جلسه نوشته شده است

رئیس - دیگر ایرادی نیست ؟
(اظهاری نشد)

رئیس - لایحه راجع بروشنائی بقاع متبر که مطرح است
(ماده واحده بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است مبلغ بیست و چهار هزار و هشتصد و شصت و نه تومان و سه قران نقد و بانصد و سی و شش خروار و ده من گندم و ششصد و چهار خروار و هشت من جو و سیصد و شصت و سه خروار و شصت و دو من گاه و یکصد و هشتاد و چهار خروار و بیست و چهار من بوقربلنده استر آباد شلتوک بابت مصارف روشنائی و تعزیه داری اما کن مقدسه و مقابر مختلفه را موافق پیشنهاد دولت در هنده السنه ای تبیل تأدیبه و پرداخت نماید و آن قسمت از زوجوهی که مخصوص عراق عرب است باید اساساً توسط مأمور سیاسی ایران در بغداد به متصدیان روشنائی داده شود و متصدیان

که تا بحال در تهران اخذ و دریافت میداشته اند فقط در هنده السنه مستثنی بوده و باید بآنها پرداخته شود .

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی
(اجازه)

حاج میرزا مرتضی - بنده با قسمت اخیر این لایحه که مینویسد آن قسمت از زوجوهی که مخصوص عراق عرب است اساساً توسط مأمور سیاسی ایران در بغداد بمتصدیان روشنائی داده شود (مخالقم زیرا قبلاً یک فرمانی از طرف دولت بآقای آقامیرزا مهدی آیت الله زاده خراسانی داده شده که این پول بتوسط ایشان بمصارف روشنائی بقاع متبر که عراق عرب برسد و هیچ دلیل و منطقی ندارد که یک قیدی اضافه کنیم و بتوسط مأمور سیاسی قرار دهیم که برای پرداخت آن شاید محتاجی فراهم کند بنده عقیده دارم همانطوری که سابقاً دولت فرمان بآقا میرزا مهدی داده است مقرر شود که این وجوه به توسط ایشان بمصارف روشنائی آن امکنه برسد و باین ترتیب گمان نمیکنم از زوجوهی که برای مصارف آنجا داده میشود چیزی حیف و میل نشود .

بنده نمیدانم مقصود و نظریه کمیسیون چه بوده که آیات تصور کرده اند حیف و میل در این وجه میشود که وساطت مأمور سیاسی را نوشته اند یا اینکه تصور دیگر نموده اند در حال بنده باین قید مخالقم و عقیده دارم نوشته شود بتوسط آقای آقا میرزا مهدی آیت الله زاده باید بمصرف برسد .

اقبال السلطان - در این موضوع در کمیسیون بودجه مذاکرات زیاد شد و بنده خاطر آقایان را مسبوق میکنم .

آقای منتصر الملك که یکی از اعضاء کمیسیون هستند و در عراق عرب مأمور بوده اند اینطور پیشنهاد کرده اند که مصرف روشنائی را بتوسط مأمور سیاسی دولت ایران در بغداد بپردازند و این مسئله برای یکجهاتی بود که در کمیسیون مذاکره شد و اعضاء کمیسیون هم باین نظریه موافقت کردند متأسفانه مخالفت آقای حاج میرزا مرتضی از این راه بود که بنده گمان می کنم این قسمت ابداً مخالفتی ندارد زیرا مقصود این است که این وجه بمصرف برسد و کمیسیون هم اینطور صلاح دانست که مأمور سیاسی این پول را بکیرد و به آقای آیت الله زاده که دارای فرمان هستند برسانند فقط او واسطه در گرفتن پول از وزارت مالیه است که آیت الله زاده و ایشان بین اشخاصیکه باید تقسیم کنند قسمت نمایند و تصریح میکنم این قسمت مخالفتی با عقیده ایشان ندارد .

رئیس - آقای محقق العلماء
(اجازه)

محقق العلماء - بنده اساساً بمصارف روشنائی اما کن مشرفه و مقابر مقدسه همراه همراهم همراه تکرار میکنم که کسی سوء تسامح و سوء تفاهم نکند .

بنده نمیدانم مقصود و نظریه کمیسیون چه بوده که آیات تصور کرده اند حیف و میل در این وجه میشود که وساطت مأمور سیاسی را نوشته اند یا اینکه تصور دیگر نموده اند در حال بنده باین قید مخالقم و عقیده دارم نوشته شود بتوسط آقای آقا میرزا مهدی آیت الله زاده باید بمصرف برسد .

اقبال السلطان - مقصود از اما کن مقدسه معلوم است در کربلا نجف و مشهد مقدس این وجه باید بمصرف برسد و مقصود از مشاهده متبر که امام زاده هاشمی است که در ولایات مثل قزوین و حضرت معصومه و غیره است و مقصود از قبور مختلفه قبور سلاطین از قبیل نادر شاه و فتحعلی شاه و خیلی ها از این قبیل هستند که یک حقوق معینی برای صرف روشنائی دارند و باید برای آنها فرستاده شود اما این کاره جو که در اینجا نوشته شده برای واسباب خیال آقایان شده است اینها مالیات دهاتی است که عایدات آنها وقف شده برای روشنائی اما کن مقدسه و چون عواید آنها در صرف روشنائی اما کن مقدسه میشود دولت هم از آنها مالیات نگرفته که تمام عایدان صرف روشنائی آنها باشد و از این طرف هم این مالیاتی را که دولت نمیگیرد باید یک اسمی بخرج بگذارد این است که باسم مصارف روشنائی بخرج گذاشته .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله
(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم اجازه میفرمائید توضیح بدهم ؟
رئیس - آقای دست غیب
(اجازه)

باین مطلب جدا همراهم ولی با این لایحه مخالفم برای اینکه فقط جمل مینویسد (برای اما کن مقدسه و کدام مقابر مختلفه) بنده نمیدانم این اما کن مقدسه و این مقابر مختلفه کدام اما کن مقدسه و کدام مقابر مختلفه است اما کن مقدسه کدام برنج و جو و غیره میخواهد چه بکنند و نمیدانم این وجه و این جنس چطور بمصرف روشنائی میرسد چون این خصوصیات را نمیدانم کاملاً با این لایحه مخالفم

اقبال السلطان - مقصود از اما کن مقدسه معلوم است در کربلا نجف و مشهد مقدس این وجه باید بمصرف برسد و مقصود از مشاهده متبر که امام زاده هاشمی است که در ولایات مثل قزوین و حضرت معصومه و غیره است و مقصود از قبور مختلفه قبور سلاطین از قبیل نادر شاه و فتحعلی شاه و خیلی ها از این قبیل هستند که یک حقوق معینی برای صرف روشنائی دارند و باید برای آنها فرستاده شود اما این کاره جو که در اینجا نوشته شده برای واسباب خیال آقایان شده است اینها مالیات دهاتی است که عایدات آنها وقف شده برای روشنائی اما کن مقدسه و چون عواید آنها در صرف روشنائی اما کن مقدسه میشود دولت هم از آنها مالیات نگرفته که تمام عایدان صرف روشنائی آنها باشد و از این طرف هم این مالیاتی را که دولت نمیگیرد باید یک اسمی بخرج بگذارد این است که باسم مصارف روشنائی بخرج گذاشته .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله
(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم اجازه میفرمائید توضیح بدهم ؟
رئیس - آقای دست غیب
(اجازه)

دست غیب - بطوری که آقای محقق العلماء فرمودند کسی مخالف با خرج روشنائی نیست ولی اشکالات این لایحه یکی دو تا نیست زیرا اولاً راجع بجنس است که در مخارج روشنائی بعنوان جنس تصریح شده و اگر بنده عرض کنم این جنس غلط است میفرمائید جنس را تصریح می کنند معذک بنده میگویم جنس با خرج روشنائی و تعزیه داری مناسبت ندارد و بایستی عوض جنس پول نوشته شود .

واما توضیحی را که آقای اقبال السلطان در جواب آقای حاج میرزا مرتضی راجع بآقای آقامیرزا مهدی آیت الله زاده فرمودند بنظر بنده کافی نبود زیرا حق این بود همان طوری که در سابق این وجه را آقای آقا میرزا مهدی صرف میکردند حالا هم ایشان بمصرف برسانند و بر مرض اینکه مأمور سیاسی هم مداخله کند بایستی قید کرد که مأمور سیاسی این وجه را بآقای آیت زاده برساند که ایشان بمصرف برسانند و بمناسبت اینکه این جمله نوشته شده است .

رئیس - آقای دست غیب
(اجازه)

دست غیب - بطوری که آقای محقق العلماء فرمودند کسی مخالف با خرج روشنائی نیست ولی اشکالات این لایحه یکی دو تا نیست زیرا اولاً راجع بجنس است که در مخارج روشنائی بعنوان جنس تصریح شده و اگر بنده عرض کنم این جنس غلط است میفرمائید جنس را تصریح می کنند معذک بنده میگویم جنس با خرج روشنائی و تعزیه داری مناسبت ندارد و بایستی عوض جنس پول نوشته شود .

بنده با این قسمت مخالفم مسئله دیگر مقابر مختلفه است که بنده نمی دانم عرضشان از این مقابر مختلفه امامزاده ها است یا اینکه مقابر دیگری هم هست؟ اگر مقصودشان امامزاده ها است البته مقابر آنها جزو اماکن مقدسه است و همه آقایان تصویب می کنند.

ولی اگر مقابر مختلفه غیر از امامزاده ها است بنده نمی دانم تمام این لایحه را تصویب کنم برای اینکه ما نباید مخارج روشنائی مقابر مختلفه را بدهیم مخصوصاً یکی از مقابر مختلفه را که مثال زدند مثل مقبره مرحوم نادر شاه و فرمودند دولت برای مصارف روشنائی آنها یک وجهی می دهد بنده عرض میکنم البته نباید مصارف روشنائی آنها را دولت بدهد.

یکی دیگر اینکه در ضمن اسم شهر را هم بردند

اولاً بایستی ببینیم که آیا حضرت - ثامن الائمه ارواح العالمین له الفداء باین اندازه محتاج است که دولت برای مصارف روشنائی آنها یک وجهی بدهد یا نه؟ بنده می دانم که حضرت رضا علیه السلام ابدأ احتیاجی ندارد و بر فرض که از جهت تعظیم شعائر اسلامی است گفته شود که دولت وجهی بدهد البته وقتی که می دهد باید نظارت هم داشته باشد که بيمصرف خرج نشود و بلاوجه نظارت در موقوفات آنها هم باید بکند که خراب نشود و این مسئله را مناب نظیر و مثال عرض کردم (هلی ای تقدیر مخالفت بنده از سه چهار راه است نه اینکه با روشنائی و خرج روشنائی آنها مخالف باشم اولاً ببعقیده بنده جنس بی ربط است و باید بپول داده شود.

ثانیاً وجوه روشنائی عتبات عالیات هم باید بتوسط آقای آقا میرزا مهدی آیت الله زاده خراسانی داده بشود.

رئیس - آقای آقاسید یعقوب (اجازه)

آقاسید یعقوب - اولاً بهتر این است که آقای محقق العلماء و آقای دست غیب که میفرمایند موافقم و حقیقتاً موافق باشند نه لفظاً...

محقق العلماء - ما منماً موافقم ولی جناب عالی می خواهید ما را هو کنید.

آقاسید یعقوب - ماها ایرانی هستیم و باید قبور سلاطین خودمان را مخصوصاً صفویه رضوان الله علیهم را مثل قبر شاه صفی - (غیره) محترم بداریم قبر مرحوم شیخ - صفی مخصوصاً موقوفاتی دارد و مقام ریاست هم اطلاع دارند که تلگرافی از اردبیل باینجا مخابره شده است و نوشته اند باینکه مقبره آن مرحوم موقوفاتی دارد معهداً چراغ ندارد چرا؟ برای اینکه مالیه اجازه نمی دهد و سلاطین دیگری از صفویه هستند که در مصومیه مدفونند که آنها هم موقوفاتی دارند و باید بمصارف روشنائی آنها برسد همین

طور امامزاده های واجب التعظیم در قزوین و سایر جاها هستند که از این وجوه باید مصارف روشنائی آنها برسد

اینها ارواح مقدسه مکرمه محترمه هستند که سلاطین و رجال سابق ملاحظه این اشخاص را کرده اند.

در هر ملت ارواح مکرمه آن ملت مقدس است و با آنکه از این نشأ رفته اند معهداً ملت و آن اشخاصیکه زمامدار هستند باید ملاحظه آنها را بکنند.

این قدر غمخواری کردن نسبت به بیست و چهار هزار تومان مورد ندارد اگر چه بنده بمالیه ملت خیلی اهمیت میدهم ولی ملاحظه بفرمائید یک ملت ایران که دارای سی گور و نفوس و دارای یک عقیده است برای یک ارواح مکرمی البته نباید این مقدار را برای مصارف روشنائی آن امکنه بمصرف برساند و باید اظهار قدر دانی ملت ایران از آنها معلوم شود که بگویند این ملت قدر دان است نسبت باشخاص بزرگ خودش که دارای شرافت بوده اند آنوقت ما ایراد میکنیم که مخالف هستیم با جوو گندم یا برنجش پس نسبت باین مقابر مختلفه بعد از آنکه ما خودمان اهل ایران هستیم و بدانیم که مقدسین و محترمین ایران هستند و معتقد هم هستیم که آنها دارای یک مقام ارجمند و اشخاص بزرگی بوده اند در این صورت ما نباید نسبت بمصارف روشنائی مقابر آنها خیلی ملاحظه صرفه ملت را صرفه ملت این است که قبور آنها را روشن نماینده اینک خاموش کنند و دیگر راجع بتعزیه داری است (شما الحمد لله خودتان اهل منبر هستید و نمیتوانید منکر تعزیه داری بشوید)

یک مسائلی است راجع بتعزیه داری که همه ماها دارای آن عقیده هستیم آیا چه طور می شود دولت ایران که دارای این عقیده است بیاید نسبت بیک خرج قلبی که در واقع از شعائر اسلامی و ایرانی است مضایقه کند چنانچه اگر کسی در خارجه رفته باشد خواهد دید قسمت اعظم شعائر ایرانی روز عاشورا است مخصوصاً در اسلامبول که کاملاً معلوم میشود همان تعزیه داری در آنجا شعائر اسلامی و ایرانی است و نسبت باین هم نمیتوانیم حرف بزنیم.

اما آمدیم بر سر آن مسئله که آقای حاج میرزا مرتضی اظهار کردند و آقای دست غیب هم تایید کردند بنده نمیخواهم یک مطالبی که در کمیسیون برسبیل کلیات و بر سبیل سیاست صحبت شده در اینجا عرضه بدارم ولی آقایانی که واقف بر اسرار سیاست حالیه هستند البته کاملاً آن نکات را ملتفت باشند و ملاحظه آن سیاست را بفرمایند.

در واقع حقیقتاً همانطوری که آقای مدرس و شاهزاده سلیمان میرزا آنروز نسبت ببین النهرین اظهار داشته و خودتان میدانید که بین النهرین چه نسبتی بایران و

ایرانی دارد پس امروز که حکومت ما ملی است ناچار هستیم.

محقق العلماء - این چه ربطی بموضوع دارد.

آقاسید یعقوب - آقا گوش بدهید بنده عرضم را بکنم امروز که حکومت مامنی است باید این قبیل موضوعات در تحت نظریات سیاسی اداره شود یعنی ناچاریم امروز که ملت ایران در آنجا نماینده سیاسی دارد و آن نماینده سیاسی هم در این قبیل امور دخالت داشته باشد و البته آن نماینده سیاسی هم که از اینجا می رود متدین است و باید این قبیل مخارج بتوسط او بشود و گمان می کنم چنانچه بانظارت او باشد آن وجه درست تر بمصرف رسیده و مقصود بهتر حاصل شود شما هم حالا اگر یک قدم در این امر بردارید چه ضرر دارد؟ و گمان میکنم محتاج بعرض نباشد که یکمقدار از خرج هائی که تا کنون دولت نموده برای بیت - الحرام بوده است و اگر یک قدری با بصیرت تر در این امر اقدام می شد خیلی بهتر بود.

همه میدانیم که مذهب جمفری قدر بزرگ است ما هم تمام نکات را در این لایحه ملاحظه کردیم و گمان میکنم اگر آقایان درست توجه بفرمایند دیگر ایرادی نکرده و آن نماینده محترمی که این پیشنهاد را کرده و کمیسیون هم بالاتفاق قبول کرده آقایان هم آن پیشنهاد را مقدس بشمارند.

رئیس - آقای دست غیب (اجازه)

حاج سید محمد باقر دست غیب - آقای آقاسید یعقوب در دو موضوع اظهاراتی کردند که بنده ناچارم توضیح عرض بکنم اول راجع بروشنائی بود که ایشان فرمودند ما مخالف روشنائی هستیم در صورتیکه هم بنده هم آقای محقق سه مرتبه عرض کردیم کسی مخالف باروشنائی نیست ثانیاً فرمودند ارواح مقدسه را در ایران باید مقدس شمرد بنده جسارت نکرده و عرض نمیکنم این اظهار ایشان خارج از موضوع بود ولی عرض میکنم مگر کسی گفته که ارواح مقدسه مقدس نیستند؟! ارواح مقدسه البته محترم هستند حتی بنده عرض کردم گذشته از این که اماکن مقدسه و ارواح مشرفه مقدسند دولت هم از نقطه نظر حفظ شعائر اسلامی باید یک مراعات هائی نسبت به آن ها بکند دیگر اینکه فرمودند ایراتیهای خارج از ایران بواسطه تعزیه داری در روز عاشورا ایرانیست و اسلامیت خود را بمنصه ظهور می رسانند.

بنده نمی دانم ایشان بخارج رفته یا نه؟ ولی بنده خودم در هندوستان بوده و دیده ام پس یک آدمی مثل من چه طور مخالف بتعزیه داری خواهد بود. این یک عبارت غریبی بود.

بنده عرض میکنم باید معلوم شود این مخارجی را که دولت برای اماکن مقدسه و ارواح مکرمه می خواهد بکند کجا و کجا هستند و بچه ترتیب خواهد بود. اگر واقعاً برای مخارج ارواح مقدسه و اماکن مشرفه باشد گمان نمیکنم هیچ مسلمانی مخالف باشد ولی اگر خرج مقابر مختلفه است باید فهمید این مقابر مختلفه مال کیست؟

اگر مقصود امامزاده ها است که آنها هم در جزو اماکن مقدسه محسوب می - شوند و اگر هم جاهای دیگر است که خوب است بدانیم.

قبر شاه صفی و غیره و غیره را که فرمودند ما همرا دیده ایم که ابداع راغ ندارد و در قسمت عتبات عالیات هم بنده عرض نمیکنم دادن این پول بتوسط مأمور سیاسی دولت باشد بلکه عرض میکنم این قید را اضافه کنیم که توسط او این پول باید داده شود بیه آقای آقامیرزا مهدی آیت الله زاده خراسانی که حقیقتاً گذشته از خدمات مرحوم آیت الله پدرش در ایران و صرف نظر از زحماتی که در راه آزادی کشیده اند خود ایشان هم شخص شریفی هستند و باید بیاس خدمات پدر بزرگوارش از ایشان هم اظهار قدر شناسی نموده و این پول توسط ایشان خرج شود.

محقق العلماء - بنده هم توضیح دارم رئیس - بفرمائید ولی مشروط بر اینکه مثل توضیح آقای دست غیب مفصل و مشروح نباشد.

محقق - آقای آقاسید یعقوب با ذکر این عبارت: بزرگ می شوید می فهمید. یک توهینی فرمودند که بنده ادب میکنم و جواب عرض نمیکنم اینها و دما گوژیها برای من که مروج اسلام هستم فائده ندارد کسی نمی تواند مرا با هو و دما گوژی از بین ببرد علاوه بر این ۲۴ هزار تومان تقاضا میکنم ۲۴ هزار تومان دیگر هم دولت برای اماکن متبرکه و مشاهده مقدسه اضافه بدهد من و همه رفقای محترم من هم صبیانه برای تصویب کردن حاضرند ولی باید فهمید این مخارج بکدام مقابر خواهد رسید؟

بنده نسبت باماکن متبرکه که همراه و همبطور نسبت بمقابر منزله سلاطین عظیم الشأن صاحب اسم ایران هم همراه که چراغ و روشنائی داشته باشند و تعزیه داری هم بشود البته با همه اینها همراه ولی می بینم این وجوه بمصارف خیریه خودش نمیرسد مگر خیلی قلیل پس ما باید کاری بکنیم که دولت تمام این وجوه را بمصارف لازمه خودش برساند و چیزی از آن حیف و میل نشود.

رئیس - آقای رفعت الدوله اجازه رفعت الدوله بنده عرض میکنم البته همه ایران میدانند که هیچ نماینده مخالف با این امر خیر نیست و ابدأ جای شبهه نیست

که هر کدام از آقایان مخالفتی دارند راجع بطرز مخارج و مصارف است زیرا این اشخاص که درمزن کن این بولور را میگیرند بصرف واقعی خودش نمیسانند بنده خودم باز سال گذشته در عتبات عالیات بودم به آقای آقا سید یعقوب عرض میکنم (لایسنگ و مثل خیر) این کاغذی است که حاجی سید عباس کلید دار پسر مرحوم حاج سید جواد کلید دار توسط بنده نوشته و بنده هم خدمت آقای مشیرالدوله در زمان ریاست و وزارت ایشان تقدیم کردم و ازمعظم که برای وزارت خارجه ابلاغی گرفته که این وجود در تحت نمایندگی جنرال قنصل دولت ایران در بغداد پرداخته شود و همینطور از وزارت خارجه هم ابلاغی گرفته و فرستادم این کاغذ حاج سیدعباس کلیددار است هر کسی که نجف اشرف مشرف شده میدانند که حاج سیدعباس يك آدم خیلی متین و متعولی است و حالانده میخوانم که آقایان مستحضر شوند.

مقام منبع ریاست وزراء عظام دامت شوکته البته خاطر اولیای دولت علیه مستحضرنه که از زمان قدیم چراغهای از طرف آندوات در اماکن مقدسه عتبات عالیات منصوب و صرف روشنائی مقرر بود که در هر عصر و زمانی بوسائل مطمئنه میرسیده و اسباب راحتی زوارو خدام فراهم میشده چندین سال است که برای حرم مجتهد حضرت امیر - المؤمنین روحی و روح العالمین فداه آن صرف روشنائی نرسیده است و چراغهای منصوبه خاصه دولتی در حرم مقدس تاریک مانده چون اولیای دولت همیشه مراقبت باین گونه امور را دارند لازم دیدم که این مسئله را یادآوری نمایم که علت نرسیدن و نرساندن وجه صرف روشنائی چیست اگر از طرف دولت مرحمت نمیشود که معلوم فرمایند اگر دولت موافق سنوات سابق میبرد از نندو وسائل وصول و ایصال نمی بردازند که اولیای دولت و مسائل مطمئنه فراهم فرموده بوسیله وسائط مطمئنه برسانند که پیش از این چراغها خاموش و حرم مبارک تاریک باشد جناب مستطاب اجل اکرم آقای رفعت الدوله وکیل مجتهد مجلس شورای ملی شیدالله از کانه هم که بزیارت آستانه مقدس مشرف شده بودند کاملاً از وضع مالیه مطلع شده اند البته بعرض اولیای دولت علیه و وکلای مجلس شورای ملی خواهند رسانید بدیهی است اقدام جدی از طرف اولیای دولت مبنول خواهد شد که وجوه سنواتی رسیده بعد ها هم مرتباً بتوسط وسائل مطمئنه همه ساله خواهند رسانید که موجب خشنودی عموم زوار و خدام و اسباب دعا گوئی بدوات آید مدت و وزرای عظام خواهند بود . العاج سید سیدعباس کلیددار - معجل مهر عباس - الموسوی حتی وقتی که اعلیحضرت هم بآن حدود

مشرف شده بودند همین مطالب را حضورشان عرض کردند ایشان خیلی متأسف شدند و هزار چلیک فقط از جیب خودشان باستانه مرحمت فرمودند و شاهزاده نصرت الدوله هم که در کتاب شاه بودند احتمال دارد بدانند بنده دیگر از سایر اماکن متبرکه که چندان خیر ندارم و مشهد مقدس هم مشرف نشده ام و از قور سلاطین هم خبر ندارم ولی عرض میکنم این بولی که دولت و ملت ایران می دهد باید بصرف حقیقی خودش برسانند نه اینکه باین معنی آن محل مصرف شود . و این مخالفتی که از طرف بنده و سایر آقایان میشود گمان میکنم فقط برای همین مطلب است

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده عقیده داشتم فعلاً در اطراف این پیشنهادها مذاکرات نشود زیرا تولید اشکال میشود بنده معتقد هستم که کمیسیون بودجه جدید در اقلام این لایحه داخل شده و یک تحقیقات عمیق بنماید . زیرا نسبت به بعضی از مواردش ممکن است موضوع اصلاً منتفی شده باشد و بعضی شاید نسبت بسال گذشته منتفی شده است ولی در هر حال نسبت بسال آتی به باید ملاحظه شود . اما نسبت باین دو قسمت مخالفتی که امروز در مجلس می شود به عقیده بنده مقضی نیست زیرا آن قسمتی که راجع به عتبات است چندان وجه زیادی نیست و فقط پنج شش هزار تومان است و اما آن کاغذی که آقای رفعت الدوله فرمودند همین کاغذ دلیل بر این است که ما باید یک ناظر دیگری هم علاوه بر سابق بگذاریم . البته همه آقایان تصور می فرمایند نمایند دولت در هر مجلسی که هست باید در امورات دولت نظارت داشته و مداخله کند و در این وجوه هم چون یکی از اموری است که از طرف دولت و ملت ایران برای مصارف و مخارج فرستاده میشود باید در آنها نظر داشته باشد و این مسئله منافی نیست که آقای آیت الله زاده هم همانطور که فرمان دادند در این کار نظارت بکنند

ولی اساساً مجری این کار باید از طرف جنرال قنصل ایران باشد و با نظریه اولین وجوه بصرف برسد منتهی آقای آیت الله زاده هم باید نظارت داشته باشند و نسبت باین قسمت بنده مخالفتی ندارم منتهی آن قدری که آقای دستغیب و آقای معجع از مسئله نظارت قنصل ایران نگرانی دارند بنده ندارم و این مسئله را در واقع يك نوع استحکامی میدانم برای اینکه این پول درست بصرف میرسد ملت این مذاکرات راجع بقسمت های فرعی است و دخلی بر اصل لایحه روشنائی ندارد اما اینکه میفرمایند فراموشی که از زمان سلاطین قبل صادر شده عنوان روشنائی است وجه شده که تبدیل بجنس میشود عرض میکنم در یک مقبره یا يك امامزاده البته يك نفر متصدی یا ناظری در آنجا است که

مواظب چراغ و روشنائی آنجا بوده و تمام وسائل نگهداری و تنظیف آنجا را فراهم میآورد و دولت بعنوان روشنائی يك نقدی و جنسی بآن متولی میدهد که کمک خرجی برای او باشد . و او هم مکلف است که چراغ آن بقمه را روشن کند و شب های جمعه مثلاً روزه خونانند در لیست تیر نه تعزیه داری کند پس این مذاکراتی که میکنند که گندم چراغ نمیشود بلکه گندم چراغ نمی شود بدیهی است که چراغ از شمع و نفت روشن میشود ولی همین نقد و جنس سبب میشود که آن متصدی و وسائل روشنائی آن بقمه را کاملاً مرتب و فراهم کند.

بنسبست هر مجلسی که دولت يك مقدار جنس گندم یا شلتوک بآن متصدی میداده از آن دولت فرمانی از طرف دولت صادر شده که سالی فلان مقدار گندم یا شلتوک بمتصدی فلان بقمه مثلاً بعنوان نان خانه داده شود و در مقابل این مساعدت آن شخص هم موظف است وسائل روشنائی آن جا را کاملاً فراهم آورد.

پس چه پول باو میدهند چه گندم فرق نمیکند و این مسئله قابل اختلاف نیست و اساساً عرض میکنم فعلاً موقع آخر سال است و اینها هم يك چیز هائی است که تا به حال معمول بوده و همه ساله دولت میداده است حالا اگر آقایان بخواهند قطع و جلوگیری کنند بنده متناسب نمیدانم تصور میکنم بهتر این باشد که آقایان این لایحه را نسبت بسال گذشته تصویب کنند ولی برای سال نوابته هر نوع دقت و ملاحظه که میخواهند فرمایند مختارند جمعی اظهار کردند مذاکرات کافی است .

مدرس - بنده مخالفم
رئیس - آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند
(عده قلیلی قیام نمودند)
رئیس - معلوم میشود کافی نیست آقای مساوات
(اجازه)
مساوات - مذاکراتی که در این راپورت میشود و موضوع بحث است برای این است که این لایحه دولت تقاضا دارد یکی اینکه این وجوهی که نوشته شده محل هایش را معین نکرده اند که بصرف کدام يك از مشاهد و مقابر میرسد ثانیاً از چه مجلسی پرداخته میشود آیا از بابات مالیات موقوفات دهاتی است که برای این مصارف وقف شده یا دولت تقدماً میرد از و چون این دو خصوصیت در این لایحه نوشته نشده است باین جهات آقایان نمیتوانند در این راپورت رأی بدهند و همه این مخالفتها از این نقطه نظر است بنده عقیدم اینست که در این لایحه صورت جزء فایده دیگری طرف نوشته شده و در مقابلش مخارج هم معین شود آنوقت مطلب روشن تر میشود و آقایان بخوبی رأی خواهند

دادند
نصرت الدوله مخبر کمیسیون بنده مدتی است گوش میدهم و میبینم آقایان به تواتر اظهار مخالفت و در ضمن هم اظهار میکنند مخالف نیستیم و هر چه میخوانیم بیبینیم که مخالفشان از چه نقطه نظر و مقصودشان چیست نمی فهمم ؟ مخالفت یعنی چه ؟ بهر حال اگر در جزئیات آن تردیدی دارند و مقصودشان این است که باید مطلب روشن تر شود این را ممکن است پیشنهاد فرمایند . آنوقت مخبر یا یکی از اعضاء کمیسیون مقصود آقایان را فهمیده و توضیح میدهد و بالاخره بنده مقصود آقایان را درست نفهمیدم و نمیدانم ایرادشان نسبت باین لایحه چه چیز است بعضی از آقایان معتقدند که نمایند دولت ایران در بشماره ای مداخله بکنند ...

یکی از نمایندگان - اینطور گفته نشد .
مخبر - جواب این اعتراض را آقای حاج شیخ اسدالله کاملاً دادند بعضی خیال میکنند که مداخله نمایند دولت در عراق عرب مانع است از اینکه آقایان علماء مداخله داشته باشند (گفته شد توهین است) ابتدا توهین نیست دولت وقتی يك بولی را از خزانه خود برای مصرفی میدهند واسطه هر کس هست باید توسط مأمور خودش نظارت کند و این نسبت به چکس توهین نیست و هیچ جا هم بر نمی خورد و اما آمدیم سر این مسئله که جزء اینها چه چیز است و کجا است ؟ مطابق این صورتی که حاضر است دو دست و بیست و یک قلم است و اینکه آقای مساوات فرمودند راپورت کمیسیون ناقص است بنده مقصود ایشان را ملتفت نشدم .

اگر مقصودشان اینست که این دو دست و بیست و یک قلم را کمیسیون باید طبع و توزیع بکنند ؟ اگر اینطور است ؟ بسیار خوب فردا میبینم طبع و توزیع کنند و اگر نقصان دیگری در این راپورت هست ؟ خوب است فرمایند .
راپورتی که از يك کمیسیون داده میشود مطابق معمول مبلغ و مصرف آنرا معین میکنند و اگر بر فرض صورت جزئی هم باشد آنرا معین میکنند غیر از این نقصان دیگری بنده نمی بینم و بالاخره این صورت جزء هم تقسیمات مختلفی دارد يك قسمت تحقیقات راجع به موقوفات است و در تحت عنوان صرف روشنائی هم يك قسمت هائی هست . و يك قسمت مختصری هم راجع به اماکن مقدسه عتبات است بنده که حساب کردم از این بیست و چهار هزار تومان تقریباً پنج هزار و خورده راجع به عتبات مقدسه عراق و عرب است و باقی برای امامزاده ها و مقابر و نقاط دیگر داخلی است اگر آقایان میل دارند قسمت عراق عرب را بعنوان ؟ فرمایند . و اگر

میل آقایان این باشد که طبع و توزیع بشود طبع میشود و اگر هم ایراد دیگری دارند خوب است فرمایند و اگر هم بخواهند ممکن است بکمیسیون تشریف آورده و مذاکره فرمایند تا کمیسیون جواب ایشان را بدهد بهر حال باید معلوم شود که تکلیف ما چیست و بیش از این عرض ندارم
رئیس - آقای حاج میرزا هفتی محمد دولت آبادی
(اجازه)
دولت آبادی - بنده در این قسمت که آقای مخبر فرمودند يك قسمت از آن مالیات دهاتی است که برای این قبیل مصارف تخصیص داده اند حرفی ندارم اعتراضی که دارم فقط راجع به ترتیب این لایحه است که آقای مخبر میفرمایند دو دست و بیست و یک قلم است در يك چنین لایحه مهمی آیا نباید هیچ يك از نمایندگان اطلاع حاصل بکنند که بیست و چهار هزار تومان که مصرف میشود چه مقدارش راجع به روشنائی اماکن مقدسه و چه مقدارش راجع به تعزیه داری و سایر مصارف است ؟

بقیمه بنده باید صورت جزء نوشته شود و کلیه وجوهی که از طرف دولت چه بعنوان تخفیف وجه بعنوان نقدی بامالیات داده میشود باید آنها را معین بکنند تا آنوقت بتوانیم در این راپورتی که کمیسیون می نویسد در آنجا بگویند که این لایحه را چه مقدارش راجع به روشنائی اماکن مقدسه و چه مقدارش راجع به تعزیه داری و سایر مصارف است ؟

حالا هیچ گونه اطلاعاتی از وضعیات نداریم و اما نسبت به مصارف روشنائی اعتبار مقدسه هیچکس مخالفتی ندارد و فقط مقصود آقایان این است این بولی که داده میشود آیا بصرف میرسد یا خیر ؟ و یا اینکه مثلاً برای فلان قبر یکی از زنهاى خانواده سلطنتی که سابقاً يك مصرفی داده میشده و حالا بکلی از بین رفته آیا از این قبیل مخارج هم جزو این هست یا نه ؟ و بالاخره از این جهات باید اطلاع کامل کنیم و اینکه آقای مخبر میفرمایند صورت دارد البته باید طبع و توزیع بشود که همه کاملاً اطلاع پیدا بکنیم تا بتوانیم رأی بدهیم
(در این موقع دو فقره پیشنهاد از طرف آقایان حاج سیدالمحققین و حاج میرزا تقی خان نائینی بضمون ذیل قرائت شد)
پیشنهاد منبامیم لایحه از دستور خارج شود و صورت جزء مصارف روشنائی طبع و توزیع شود تا بتوان رأی قطعی داد
حاج سیدالمحققین بنده پیشنهاد میکنم لایحه روشنائی اماکن متبرکه بر گردد بکمیسیون بودجه و جنس مرفوعه بوجه تقدیم تبدیل شده و روشنائی هر محلی هم بطور وضوح معین شده و به مجلس مقدس بر گردد تا مذاکره و رأی داده شود .
تقی طباطبائی

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)
حاج سیدالمحققین - بنده عقیدم موافق است با فرمایشات آقای حاج میرزا عالی محمد دولت آبادی و عرض میکنم این لایحه ناقص است و باید صورت جزء آن طبع و توزیع بشود تا همه نمایندگان از آن مسبق شده و بتوانند رأی قطعی بدهند
رئیس - آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی (اجازه)
آقا سید محمد تقی طباطبائی - بنده عرضی ندارم
حاج میرزا تقی خان - بنده پیشنهاد کرده ام که چون روشنائی هر محلی معین نیست صلاح در این است که این راپورت بکمیسیون بر گردد تا صورت جزء آن معلوم شده تا رأی بدهیم
رئیس - آقای مستند السلطنه (اجازه)
مستند السلطنه - بنده در ابتدای مذاکرات اجازه خواستم و يك پیشنهاد هم تقدیم کردم و اگر نوبت به بنده رسیده بود شاید مطالبی عرض میکردم که این قدر مذاکرات طولانی نمیشد این لایحه که در کمیسیون بودجه تهیه و تقدیم شده است بکلی مخالف آن صورت پیشنهادی دولت است زیرا در آنجا مینویسد (بیست و چهار هزار و ششصد و شصت و نه تومان و سه قران نقد و پانصد و سی و شش خروار و دهمین گندم و ششصد و چهل و چهار خروار و چهل و هشت من جو و سیصد و شصت و سه خروار و شصت و دومین گاه و یکصد و چهل و چهار خروار و بیست و چهار من بوقریه استر آباد شلتوک) و این مبلغ و مقدار فقط از بابات سه فقره مخرجی که در لایحه نوشته شده است نیست در راپورت کمیسیون مینویسد (برای تعزیه داری) اما کن مقدسه و حال آنکه يك مقداری از این وجوه راجع است بمصارف نهار حضرت رضا علیه السلام و مصارف بعضی از موقوفات مختلفه و اما کن مقدسه و عوض بهره و عوض مال الاجاره بعضی از دهات که آنها را ضبط کرده است تمام آنها را در این صورت قلمداد و پیشنهاد کرده و همچنین نسبت به بعضی موقوفات دیگر . و باین ملاحظه این راپورت بکلی ناقص است و اگر تصویب فرمایند خوب است بر گردد بکمیسیون زیرا اگر این راپورت تصویب شود غیر از مصارف روشنائی و تعزیه داری آن اقلام دیگر بکلی از بین میرود و این راپورت مشمول آن اقلام نخواهد شد علاوه در این لایحه میزان مبلغ و جنس جنس را قلمداد کرده است و حال آنکه معمول به تسعیر است بنده این راپورت را بکلی ناقص میدانم و پیشنهادی هم تقدیم کرده ام اگر آقایان تصویب فرمایند این لایحه بکمیسیون ارجاع شده و پس از اصلاحات به مجلس بر گردد .

مخبر - بنده چون می بینم اختلافات نظر زیاد است و يك پیشنهادی هم آقای حاج سیدالمحققین فرمودند باین جهت قبول میکنم که راپورت بر گردد بکمیسیون و صورت جزء آن طبع و توزیع شود ولی از نقطه نظر اختلاف عقیده در عقیده کمیسیون هیچ اختلافی نشده و نخواهد شد و پس از آنکه صورت طبع شد آقای مستند السلطنه ملاحظه خواهند فرمود که اطلاعات ایشان شاید از اطلاعات قدیمه بوده است و الا این صورت آنطور نیست که فرمودند
رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)
سلیمان میرزا - حالاً که این مسئله تمام شد شور دوم قرارداد تجارتنی مصر را که خیلی هم لازم است و گمان میکنم مذاکره هم نداشته باشد و پیشنهاداتی هم که شده تمام را کمیسیون قبول کرده جزو دستور شود و اگر هم مطرح بشود باید يك رای مسئله مهمی تمام و تکلیف تجار معلوم میشود
جمعی از نمایندگان - جزو دستور قانون انتخابات است و عوض نمیشود
رئیس - با این پیشنهاد کمی مخالف است ؟
(گفته شد همه مخالفند)
رئیس - باید رأی بگیریم آقایانیکه حاضری زاده - بنده عرض داشتم . اجازه فرمایند عرضم را بکنم بعد رأی بگیرید - راپورت راجع به قرارداد مصر هنوز طبع و توزیع نشده که اطلاع داشته باشیم علاوه قانون انتخابات امروز جزء دستور است و باید مطرح مذاکره شود و قرارداد تجارتنی مصر بعد از آنکه طبع شد باید جزه دستور بشود
رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)
سلیمان میرزا - بنده گمان میکنم آنچه را که عرض کردم در دست دقت فرمودید در این راپورت تغییر داده نشده و عیناً همان راپورت اولی است حالا اگر آقایان بخواهند که يك مقدار دیگر کساعت ضرر بخورد و طبع و توزیع بشود آن يك امری است علیحد .
فقط يك جمله یعنی يك كنه (محصلات) به (صادرات) عوض شده است و اگر آقایان موافق باشند باید يك رأی امروز يك امری تمام میشود
رئیس - آقایانیکه پیشنهاد آقای - سلیمان میرزا را تصویب می کنند قیام فرمایند
(عده قلیلی قیام نمودند)
رئیس - تصویب شده قانون انتخابات یعنی طرح قانونی انتخابات مطرح است مذاکرات هم راجع بکلیات است . در کلیات کسی مخالف نیست ؟
آقای اقبال السلطان (اجازه)

اقبال السلطان - چندین تقاضا از آقایان نمایندگان دارم و استدعا میکنم قبول هم فرمایند .
اولاد در مذاکرات موافقت و مخالفتی دقتی فرمایند و از روی بی طرفی که وظیفه آقایان است در این مذاکرات قضاوت کنید .
ثانیاً - مجلس مواد این قانون انتخابات جدید را تطبیق کند با يك دلایل منطقی و با مصالح مملکت و ملت نه اینکه تطبیق کند با منافع اشخاص .
دیگر آنکه همانطوریکه معمول به وضعی یک پارامانی است آقایان رفتار کنند یعنی وقتی يك کسی اظهار مخالفت میکند در يك موضوعی آقایانیکه موافقت نمی بکنند همان دلایلی که آن مخالف اظهار کرده رد بکنند و بعد با یک مخالف دیگر حرف بزنند و آن موافق گفته رد کند . و همین طور گفتگو کنند تا مطلب تمام شود نه اینکه همه یک طرف حرف بزنند و يك مطلب را تکرار کنند .
بنده تصور میکنم مطابق يك اصل کلی تمام اشخاصیکه در این مملکت زنده گانی میکنند علاوه مند باین مملکت هستند و تمام آنها حق دارند وکیل بشوند و در امور مملکت رأی بدهند .
ولی از آنجا که ما من عامه العاواند خاص البته هر قانونی يك مستثنائی دارد . باید فهمید که آن مستثنیات قانون يك دلایل منطقی دارد یا نه ؟
اگر با دلایل منطقی استثناء میکنند آن مستثنیات را باید قبول کرد و اگر منطقی ندارد باید رد کرد .
در قانون انتخابات سابق نوشته می - شود که (حکام و معاونین ولایات در معجل مأموریت حق وکیل شدن ندارند مأمورین بری و بحری حق وکیل شدن ندارند) اینها دلایلش در او هست و واضح است زیرا که آنها دارای يك نفوذی در آن معجل مأموریت هستند که میتوانند خودشان را بر ملت تعین کنند .
مثلاً می نویسند اتباع خارجه نباشند واضح است که اتباع خارجه علاوه بمملکت نداشته و نباید وکیل بشوند . می نویسند (دیوانه نباشد) البته دیوانه راه مهر مجلس نباید راه داد و نمی تواند وکیل باشد .
مثلاً بنده تمام این مستثنیات دلایلش همراهش هست ولی بنده هر چه فکر میکنم نمی دانم چه مناسبت دارد که در این قانون نوشته میشود (رؤسای ادارات حق انتخاب ندارند) در سایر ممالک معمول است که بعضی اشخاص را بواسطه محروم کردن از وکالت مجازات میکنند و در اینجا آمده اند و عوض اینکه خدمات مستخدمین را تقدیر و آنها را تشویق کنند از وکالت محروم میکنند . آیا وکالت آنها چه ضرری دارد ؟ شامچه تصور میکنم ؟

بنده تصور میکنم مطابق يك اصل کلی تمام اشخاصیکه در این مملکت زنده گانی میکنند علاوه مند باین مملکت هستند و تمام آنها حق دارند وکیل بشوند و در امور مملکت رأی بدهند .
ولی از آنجا که ما من عامه العاواند خاص البته هر قانونی يك مستثنائی دارد . باید فهمید که آن مستثنیات قانون يك دلایل منطقی دارد یا نه ؟
اگر با دلایل منطقی استثناء میکنند آن مستثنیات را باید قبول کرد و اگر منطقی ندارد باید رد کرد .
در قانون انتخابات سابق نوشته می - شود که (حکام و معاونین ولایات در معجل مأموریت حق وکیل شدن ندارند مأمورین بری و بحری حق وکیل شدن ندارند) اینها دلایلش در او هست و واضح است زیرا که آنها دارای يك نفوذی در آن معجل مأموریت هستند که میتوانند خودشان را بر ملت تعین کنند .
مثلاً می نویسند اتباع خارجه نباشند واضح است که اتباع خارجه علاوه بمملکت نداشته و نباید وکیل بشوند . می نویسند (دیوانه نباشد) البته دیوانه راه مهر مجلس نباید راه داد و نمی تواند وکیل باشد .
مثلاً بنده تمام این مستثنیات دلایلش همراهش هست ولی بنده هر چه فکر میکنم نمی دانم چه مناسبت دارد که در این قانون نوشته میشود (رؤسای ادارات حق انتخاب ندارند) در سایر ممالک معمول است که بعضی اشخاص را بواسطه محروم کردن از وکالت مجازات میکنند و در اینجا آمده اند و عوض اینکه خدمات مستخدمین را تقدیر و آنها را تشویق کنند از وکالت محروم میکنند . آیا وکالت آنها چه ضرری دارد ؟ شامچه تصور میکنم ؟

آیا تصور میکنید که رئیس انجمن آفریقا یا پستخانه در یک ولایتی که میرود یک نفوذی دارد که خودش را تعجیل بر مردم کند. بنده عرض میکنم رئیس مایه یا عدلیه یا فوائد عامه و غیره ابدأ آن نفوذ را ندارند که بتوانند اعمال نفوذ کنند و قوه هم ندارند که بتوانند خود را بر مردم تحمیل کنند. هر حرفی دلیلی لازم دارد.

کافی نیست بقیه فرمایشان آقای اقبال - السلطان می ماند برای بعد از تنفس. (در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - چون ظهر گذشته جلسه ختم می شود. جلسه آتی فردا دستور هم بقیه دستور امروز

آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب عرضی بنامم همین را میخواستم عرض کنم که بقیه مذاکرات امروز جزو دستور فردا باشد.

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا اگر ممکن باشد خوب است بودجه وزارت داخله هم جزو دستور فردا باشد چون سال قریب با تمام است و بودجه وزارت داخله هنوز نگذشته و علاوه بر آن یک قسمت عمده این بودجه راجع به حقوق نظمی است و تا تصویب نشود وزارت مایه حقوق بنظمی نمی دهد و اسباب زحمت آنها خواهد شد.

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

شیخ الاسلام بنده در مجلس یک چیزهایی می بینم که اسباب تعجب است آنچه در قوانین مدونه دیده میشود طرف مجلس افراد یا وزراء هستند یا هیئت دولت که به عبارت اخیری دولت هم اطلاق بهمان وزراء میشود امروزه وزراء معین شده و نه هیئت دولتی معین است با وجود این یک روز از معاونین وزارتخانهها سؤال میشود و امروز هم پیشنهاد میشود که بودجه وزارت داخله مطرح بشود در صورتیکه بودجه از طرف دولت مدافع لازم دارد و اگر این رویه تعقیب شود شاید کم کم مجلس با منشی ها و ثبات هاهم طرف سؤال جواب شود و علاوه بر این یک چیز ترتیبی جز توابع هر ج و مرج نتیجه دیگری نخواهد داشت تکلیف مجلس هم معلوم نخواهد بود که با کی طرف است؟

در صورت امروز که قانون انتخابات نشد که مطرح بشود اقبلا بعد از این سؤال و جوابها اجازه فرمایند که جزو دستور فردا بشود

رئیس - آقای آقا میرزا سید حسن (اجازه)

آقا میرزا سید حسن کاشانی - عرض میکنم بودجه معارف از کمیسیون گذشته و معلمین مدارس هم معطل هستند تا کی باید اینها معطل باشند استعفا میکنم آنهم جزو دستور باشد

رئیس - آقای معتمد السلطنه (اجازه)

آقای معتمد السلطنه در دستور عرض ندارم.

رئیس - آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - آقای شیخ الاسلام فرمودند که بابت بودن دولت بطور در بودجه ممکن است مذاکره شود در صورتیکه در یک لحظه قبل راجع بمعارف روشنائی مذاکره نمیکردند آنهم یک قسمت از بودجه بود که اگر میل نداشتند در بودجه مذاکره شود خوب بود در این هم مذاکره نمیکردند بعلاوه سوء تفاهم نشود که مقصود این است قانون انتخابات مطرح نشود خیر مقصود این نیست البته باید مطرح شود.

ولی هیچ منافات ندارد که در دستور دوسه چیز معین شود و همان طور که آقای رئیس فرمودند دستور جلسه فردا بقیه مذاکرات امروز باشد ولی بودجه وزارت داخله یا معارف هم ضمیمه شود هیچ مانع نیست از اینکه قانون انتخابات هم مطرح شود

رئیس - ممکن است بودجه وزارت داخله و وزارت معارف هم ضمیمه دستور شود

آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - بنده با فرمایشات شاهزاده سلیمان میرزا موافقم برای اینکه آخر سال است و بودجهها از مجلس نگذشته و مستخدمین بیچاره در نهایت عسرت و سختی هستند عقیده بنده این است همانطوری که شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند بودجه وزارت داخله هم جزو دستور شود

رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه)

نصرت الدوله - بنده راجع بمسئله بودجه ها عرض میکنم گذشته از اینکه سال با آخر رسیده و بودجه هنوز نگذشته است خاطر آقایان مسبوق است که مستشار مایه یک ترتیبی برای ادارات مقرر داشته که حقوق ادارات را ماه بماه مرتباً برسانند ولیکن اداراتیکه بودجه آنها نگذشته است تا بودجه آن نگذرد حقوق آنها را نمی پردازد و از طرف دیگر بودجه وزارت داخله موردیک اشکال دیگری هم گردیده که آن اشکال را آقایان بطریق دیگری توانند رفع کنند چون بودجه اعتباری که در اول سال با اسم چهار دیواری برای وزارت داخله گذرانندیمو حالا معمول است در آن بودجه مقداری هم جنس برای نظمی معین شده بود که در کمیسیون هم تصویب شد ولی در مجلس مطرح نشد و فعلا اسپه های نظمی علق ندارند.

از آن طرف هم مستشار مایه اجازه نمی دهد که پول علق بآنها داده شود که بروند و برای مال خودشان کاهو جو تهیه کنند حالا اگر آقایان یک رأی بدهند که جنسهای را که در بودجه چهار دیواری معین و در کمیسیون تصویب شده برطبق آن چهار دیواری پرداخته شود گمان میکنم یک مساعدت فوق العاده خواهد بود برای این که نظمی و سایر ادارات در عسرت فوق العاده هستند و اگر هم اینطور رأی ندهند

بعقیده بنده چهاره دیگری جز اینکه بودجه وزارت داخله به تعجیل نگذرد نیست حالا بسته بنظر آقایان است.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده برای جمع بین نظر آقایان پیشنهاد میکنم که فردا قبل از تنفس مذاکره در بقیه دستور امروز شود و بعد از تنفس هم مذاکره در بودجه ها حالا کدام بودجه مقدم باشد و کدام مؤخر چون من علاقه بمعارف دارم بودجه معارف را مقدم می دانم و حضرت والا هم چون علاقه شان با اسپه های نظمی بیشتر است بودجه وزارت داخله را مقدم می دانند حالا تقدم و تأخر آن بسته بنظر مجلس است هر کدام را می خواهند معین کنند این پیشنهاد شده است.

رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه)

سهام السلطان - عرضی ندارم

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

آقا میرزا علی کازرونی - بنده حقیقتاً خیلی متأسفم و نمی دانم چطور آن مطلب مکتون در قلب خودم را بر عرض آقایان برسانم بنده قائل نیستم که وقت مجلس این طور تلف شود اگر آقایان فی الحقیقه عقیده دارند که قانون انتخابات نباید مطرح شود یک پیشنهادی بکنند که اصلاً رد شود و اگر میل دارند و می خواهند بجائی برسند داخل در مذاکره آن بشوند چون تصدیق می فرمایند که موقع خیلی تنگ است و باید عملی شد و همچنان تصور می فرمائید که قانون انتخابات باید بعد از رفع تمام مقاسد مملکت و جلب جمیع محاسن آنوقت مطرح شود بنده تصدیق میکنم قوانین زیادی هم است و احتیاجات هم بی اندازه است.

ولی آخر ملاحظه می فرمائید که یک ماه دو ماه است قانون انتخابات طبع شده و هر روز هم استعفا می شود جزو دستور شود باز میگویند بودجه بنده هم موافقم که بودجه باید بگذرد.

ولی این قانون هم فعلاً محل حاجت است و در هر صورت اگر آقایان موافقت فرمایند بنده پیشنهاد میکنم از فردا قانون انتخابات از ابتداء تا انتهای مجلس مطرح شود تا موقعی که قانون انتخابات از مجلس بگذرد.

رئیس - قبلاً باید پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب رأی بگیریم.

آقایان که پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب را.....

(یکی از نمایندگان)

فرائت شود

رئیس - پیشنهاد ایشان این بود که قبل از تنفس قانون انتخابات و بعد از تنفس بودجه وزارت داخله اگر باین ترتیب موافقت قیام فرمایند؟

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقای معتمد السلطنه اجازه

معتمد السلطنه - چندی است از وزارت مایه دو فقره لایحه مهم رسیده یک فقره آن لایحه میزبانی عمومی است که در چند ماه قبل شور اول آن شده و شور دومش باقی است و از قرار معلوم رئیس مایه هم نظریات خودش را در آن اظهار داشته و یک فقره دیگر لایحه راجع بخرانه داری است و مطابق اطلاعاتی که دارم بنظر رئیس مایه این است که این دو فقره زودتر از مجلس بگذرد برای اینکه میخواهد از اول حمل شروع بعملیات کند این است که از مقام محترم ریاست استعفا میکنم که یک کمیسیون مربوط تذکر داده شود که راپورت این دو فقره را زودتر به مجلس تقدیم نمایند.

رئیس - تذکر داده میشود - آقای دولت آبادی (اجازه)

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - لایحه میزبانی از کمیسیون گذشته والان در نزد آقای مخبر است و تقدیم خواهد کرد در خارج هم آقای معتمد السلطنه از بنده پرسیدند بایشان هم عرض کردم چون نظر مایه این بود که نظریات دکتور میلیسوم در این موضوع خواسته شود لذا ایشان را خواستیم و نظر خودشان را نوشتند که طبع و توزیع هم شده و یک نظریات دیگری هم فرمودند که در ضمن شور ثانی مرض مجلس خواهد رسید و راجع بلایحه تشکیل خزانه داری آن هم در جلسه گذشته در کمیسیون ختم شد ولی چون دوسه ماده آن ماه اختلاف بوده اند از طرف کمیسیون دکتور میلیسوم خواسته شده که برای امروز بیاینم و توضیحات خود را بدهند.

بعد از آنکه توضیحات خودشان را دادند دیگر معطلی ندارد و طبع خواهد شد و کمیسیون در انجام وظیفه قصوری نکرده است.

رئیس - آقای محمد ولی میرزا (اجازه)

محمد ولی میرزا - بنده همان عرایضی را داشتم که ایشان فرمودند

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده عقیده دارم که مجلس در این آخر دوره یک قدری بیشتر کار کند باین معنی که قدری عملی شود از وقتی که جلسات مجلس از عصر میل بصبح شده یک حالت وقفه پیدا کرده و کار درست از مجلس نیکنگردد امروز یک ساعت در مجلس مذاکره شد و بالاخره وقت مجلس بانطقهای مفصل بدون خجالت بنده و نقطه های مفصل با خجالت آقای اقبال السلطان گذشت و بنده عقیده ام این است که جلسات مجلس صبح وعصر شود.

صبحها منحصر باشد بقانون انتخابات و عصرها قانون میزبانی و قوانین دیگر مطرح شود.....

(بطور مهمه - پس کمیسیونها در چه ساعتی تشکیل شود)

حاج شیخ اسدالله - من بکمیسیون ها اینقدر اهمیت نمیدهم زیرا قوانینی که از کمیسیون می گذرد و در مجلس تصویب نشده باشد در دوره بعد هم بی فایده خواهد ماند خوب است ماهم مثل مستخدمین دولت اداری بشویم و صبح وعصر بیائیم لهذا بنده پیشنهاد میکنم که صبح وعصر جلسه شود دیگر بسته بنظر آقایان است

(در اینموقع عده از نمایندگان از مجلس خارج شدند)

حاج شیخ اسدالله - مخالفین البته تشریف خواهند برد ولی بنده حاضریم که هم صبح وهم عصر حاضر شوم

رئیس - پیشنهاد میکنید که هفته ای ده جلسه داشته باشید؟

حاج شیخ اسدالله - عرض میکنم جلسات طبع همینطور باقی باشد و هفته سه جلسه هم بعد از ظهرها تشکیل شود

رئیس - عده برای رأی گرفتن کافی نیست.

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملك جلسه

دویمت و بیستم و چهارم صورت مشروح مجلس

یوم یکشنبه بیست و دوم دلو ۱۳۰۱ مطابق ۲۴

جمعه ای الثانی ۱۳۴۱ مجلس تقریباً دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید.

(صورت مجلس یوم شنبه ۲۱ دلو را آقای امیر ناصر قرائت نمودند)

رئیس - آقای اقبال السلطان (اجازه)

اقبال السلطان - آقای داور را غائب بدون اجازه نوشته اند و مطابق اطلاعی که اغلب آقایان نمایندگان دارند ایشان مدتی است مریض سخت هستند.

آقا سید یعقوب - در صورت مجلس آقای آصف الممالک را غائب بدون اجازه نوشته اند و بطوریکه بنده در خاطر دارم اجازه نامه ایشان به کمیسیون آمد و تصویب هم شد ولی راجع به آقای داور که آقای اقبال السلطان فرمودند کمیسیون اطلاعی نداشت امروز کاغذی نوشته و اجازه خواسته بودند که مجلس مقدس ده روز به ایشان مرخصی بدهد و اینکه مخبر اطلاع نداده است برای این بود که راپرتش حاضر نبود

رئیس - قانون انتخابات مطرح است آقای اقبال السلطان دپروز نقطشان را به

امسال که دوره چهارم مجلس است صد نفر برای پارلمان انتخاب شده اند.

کدام یک رئیس اداره بودند؟ کدام رئیس مایه توانسته است در این مجلس داخل بشود.

اگر ادبیک ازو کلای شما افلا رئیس اداره یا مایه بودند آنوقت شما می توانستید این مطلب را بفرمائید و اگر فرض یکی دوتا هم انتخاب شده بواسطه رئیس مایه بودنش نشده بلکه بواسطه نفوذ مجلسی خودش بوده حتی بنده عقیده دیگری دارم و نمی توانم بفهمم برای چه در این قانون سابق و لاحق شاهزادگان بالاضافه از حقوق وکالت محروم گردانند. چه علت دارد که باید محروم بشوند.

مثلاً اگر شاهزاده نصرت السلطنه وکیل بشوند چه عیبی خواهد داشت؟

در قانون اساسی همچنین چیزی نیست در شب مخصوصاً مضامینم ضرور ندیده (جمعی از نمایندگان)

جزو قانون اساسی هست

اقبال السلطان - اگر جزء قانون اساسی هست بنده عرضی ندارم ولی در شب که بنده مطالعه کردم ندیدم بعدیک ماده دیگری اضافه کرده که وکیل یا باید از اهل معلو متوطن باشد و یا پنج سال در حوزه انتخابیه توقف کرده باشد بنده هر چه فکر میکنم دلیل و منطقی برای این شرط نمی بینم که برای چه اعضا کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات این شرط را قائل شده اند؟

در این جلسه که هنوز از طرف آقایان موافقین دلیلی اظهار نشده ولی در جلسات سابق که در این موضوع مذاکره شد آقای حاج شیخ اسدالله یک فرمایشی کردند که بنده از تکرار آن خجالت میکشم ایشان فرمودند علاوه که اهل محل محل خودشان دارند دیگران آن علاقه را ندارند و اهل محل بیشتر در فکر یکدیگر اند

بعضی از نمایندگان - صبح است

اقبال السلطان - اگر صبح است پس امروز چرا جلسه کردید و برای کرمان اهانه خواستید؟

اگر صبح است پس امروز چرا برای ارومیه و خوی از طهران اعانه میخواهند این چه فرمایشی است که میفرمایند شما میخواهید اهالی مملکت را.....

رئیس - چون عده برای مذاکرات